

6-9 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN EV İÇİ HAREKETLİLİKLERİNİ ARTTIRMAYI HEDEFLEYEN YARDIMCI MOBİLYA TASARIM PROJESİ

Betül Tekin, Eskişehir Teknik Üniversitesi, Endüstriyel Tasarım
Bölümü, betultekin@eskisehir.edu.tr

Fusun Curaoğlu, Eskişehir Teknik Üniversitesi, Endüstriyel
Tasarım Bölümü, fcuraoglu@eskisehir.edu.tr

Ali Özasan, ilek Mobilya, Ar-Ge Tasarım Merkezi,
ali.ozaslan@cilek.com

Covid-19 Pandemisi nedeniyle uzun süreli evde zaman geçiren çocukların, fiziksel ve zihinsel gelişim süreçleri için gereksinim duydukları oyun aktiviteleri kısıtlanmıştır. Oysa ocuk oyunla gelişir. Özellikle altı-dokuz yaş arası ocukluklar için oyun önemli bir öğrenme aracıdır. Ayrıca oyuna teşvik edilen çocukların dikkat eksikliği probleminin azaldığı ve yaşam becerilerinde kişilik oluşumunun geliştiği gözlenmiştir. Bu alışma Eskişehir Teknik Üniversitesi ile ilek Mobilya A.Ő. arasında yürütölen Üniversite-Sanayi İşbirliğine dayalı, altı-dokuz yaş grubu çocukların ev içi hareketliliğini arttırmayı hedefleyen bir mobilya tasarım projesinin süreç ve sonuçlarını kapsamaktadır. Çalışma kullanıcı odaklı tasarım yaklaşımı kapsamında, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak yapılandırılmıştır. Proje içeriği önümüzdeki beş yıl vizyonunu kapsamaması nedeniyle, kullanıcı gereksinim ve beklentilerini doğru tanımlamak için, araştırmada erken çocukluk dönemini de içerisine alarak, üç-altı yaş grubu ve altı-dokuz yaş grubu çocuklar olmak üzere iki farklı kullanıcı grubuyla çalışılmıştır. Elde edilen veriler evde, kapalı mekânda yaşayan çocukların farklı fiziksel eylemleri gerçekleştirmelerine yardımcı olacak bir mobilya birimine gereksinimleri olduğunu göstermiştir. Ürün tasarım süreci fiziksel hareket desteği ve oyun ilişkisine temellendirilirken, ürünün ayrıca çocukların dikkatlerinin sağlanmasına da destek olması öncelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: 6-9 yaş grubu çocuklar; ocuk mobilya tasarımı; fiziksel aktivite; dikkat eksikliği.

GİRİŞ

UNICEF'in Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi'nin birinci maddesine göre, 18 yaşına kadar her insan çocuk olarak kabul edilmektedir. (UNICEF, 1989). 2019 verilerine göre dünyada 1,9 milyar çocuk vardır ve toplam nüfusun %27'sini oluşturmaktadır. Birleşmiş Milletlerin yayınladığı Dünya Nüfus Beklentileri 2019 Raporuna göre 2050 yılında ise dünya nüfusunun 9,7 milyara ulaşması beklenirken, çocuk nüfusunun toplam nüfusun %20'si olması beklenmektedir (United Nations, 2019).

İçerisinde bulunduğumuz Covid-19 pandemi sürecinden dolayı, uzun bir süre, 20 yaş altı çocuklara gelen yasaklarla birlikte, çocuklar evlerden dışarı çıkamamış, dışarıda oyun oynamak gibi aktif eylemlerde bulunamamış ve eğitimlerini de uzaktan eğitim ile ev içerisinde sürdürmek zorunda kalmışlardır.

Bununla birlikte artan nüfusla birlikte hızlanan kentleşmenin bir sonucu olarak çocuk oyun alanlarının azalması, gündelik yaşamın içerisinde giderek büyüyen bir sorun olurken, Covid-19 pandemisi nedeniyle de çocukların dışarıda geçirdiği zaman azalmıştır.

Bu nedenle evlerde çocukların teknoloji odaklı ürünlerle geçirdikleri zaman daha da arttırmıştır (Kim, 2020, s. 148). Zimmerman ve Christakis (2007) ile Mistry, Minkovitz, Strobino ve Borzekowski'nin (2007) çalışmalarına göre çocuklarda erken yaşlarda başlayan teknoloji kullanımı sebebiyle dikkat eksikliği ve buna bağlı olarak oluşacak davranış bozuklukları gibi problemlerin de ortaya çıkmasında yükselen bir ivme görülmektedir. Covid-19 Pandemisi bu süreci daha da arttırmıştır.

Teknoloji odaklı ürünlere ayrılan zamanın artması çocuklarda fiziksel aktivitelerin azalmasına neden olmuştur. Dünya Sağlık Örgütü'nün Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar 2014 Raporunda (DSÖ, 2014, s. 39) yer alan araştırma sonuçlarında, 11-17 yaş aralığındaki çocuklarda yetersiz fiziksel aktivite yaygınlığı nedeniyle, her beş çocuktan dördünün aktif bir hayata sahip olmadığı belirtilmektedir.

Bu nedenle Dünya Sağlık Örgütü fiziksel aktivite yetersizliğini “Küresel salgın” olarak tanımlarken, bu salgının çocukların beyin gelişimi ve sağlık sorunlarına etkisi ile sosyal becerilerinin de önemli ölçüde zarar gömesi gerçeği aynı raporda vurgulamaktadır (DSÖ, 2014, s. 35). Özellikle Covid-19 süreci ile birlikte adeta iki salgın birleşmiş ve uzun süreli evde yaşamak zorunda kalan çocuklarda fiziksel aktivite eksikliği katlanarak artmıştır.

Gerek çocuklarda teknoloji odaklı ürün kullanımına yönelik alışkanlıkların hızla artması gerekse Covid-19 pandemisi gibi salgınlar nedeniyle, 0-18 yaş aralığındaki çocukların fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimlerinin doğru gelişebilmesi için, çocuğun içerisinde bulunduğu mekânın onlar için uygun olarak tasarlanması öncelikli öneme sahiptir. Gür ve Zorlu'nun çalışmalarına göre (2002), çocuklar için ürün tasarım sürecinde tasarlanan ürünün çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişimlerini destekleyerek bilişsel ve algısal yönlerini güçlendirmesi gerektiğini; ayrıca eğitici ve yaratıcı yönlerini beslediğini de göz önünde tutmak gereklidir. Çocuk gelişiminde ise bu yeterliliklerin kazanımında altı-dokuz yaş aralığı kritik bir öneme sahiptir. Bu dönemde kazanılan bireylerarası iletişim, sosyal beceri, problemlerle baş edebilme, sorumluluk sahibi olabilme, problem çözebilme gibi olumlu yaşamsal becerilere sahip olabilmeleri onların hayatlarının her döneminde etkili olacaktır (Orhan, 2019, s. 162). Bu kapsamda tasarlanan ürünler çocukların fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimlerini destekleyecektir.

Bu çalışmada çocukların fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişiminde ve yaşamsal beceriler kazanmasında öncelikli öneme sahip olan fiziksel aktivitenin, bir davranış olarak çocuklara kazandırılması ve bu kapsamda dikkat dağınıklığı problemlerine çözüm oluşturabilmek için altı-dokuz yaş arası çocukların konut içerisinde kullanabilecekleri bir mobilya tasarımı için araştırma ve tasarlama süreçleri paylaşılmıştır. Projenin amacı evde yoğun zaman harcayan ve aktivite yetersizliğine sahip çocukların fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimlerine destek olmak ve ev içi fiziksel aktivite sürecini desteklemek amacıyla yenilikçi bir mobilya grubu tasarımıdır.

Bu kapsamda proje çalışmasında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Çocuk gelişiminde fiziksel aktivite veya sporun etkisi nedir?
 - a. Çocuklarda dikkat eksikliğini azaltmak için fiziksel aktivite veya spor içerikli oyunların önemi nedir?
2. Kapalı alanlarda (ev içerisinde) çocukları fiziksel aktivite veya spor içerikli oyunlara teşvik edebilecek bir ürün tasarımı nasıl olur?

Altı-Dokuz Yaş Grubu Çocuklarda Psiko-Motor Gelişimi

İnsan doğduğu andan başlayarak bir gelişim içerisinde. Bu gelişim evrelerindeki ihtiyaçları saptayabilmek, aynı yaş grubuna ait çocukların bireysel farkındalıklarını bilmek; çocuğun zihinsel, fiziksel ve duygusal açıdan daha sağlıklı gelişmesine olanak sağlamaktadır (Pedük, 2011, s. 79).

Bu gelişim evrelerinden psiko-motor gelişim evresi, yaşam boyunca devam eden fakat gelişim hızında farklılık gösteren temel bir süreçtir. Psiko-motor evresi süreci, çocuğun daha sağlıklı gelişim gösterebilmesi için desteklenmesi gereken önemli bir süreçtir. Bu evrenin en önemli özellikleri arasında çocuğun sürekli büyüyüp gelişmesi ve sürecin doğru planlanması yer almaktadır (Orhan ve Ayan, 2018, s. 524).

Çocuklarda hareket etmek durdurulamaz bir dürtüdür. Çocuğun anne karnındayken başlayan bu süreç; doğduğunda keşfetmeye dayalı kaba ve kontrol dışı olan rekretif hareketlerden başlayarak çocukluk dönemine doğru hızlanarak artar. Çocukluk döneminde bu hareketler geliştirilerek daha fazla hareket özelliği kazanmaktadır. Temel hareket evresi, bir çocuğun ömrü boyunca kullanacağı hareketleri kazanması için önemlidir. Temel hareket gelişimi evresi olan ilk aşama evresinde dört-beş yaşındaki çocukların temel hareketlerinde daha kontrollü olduğu fakat hala sınırlılıkların devam ettiği görülmüştür (Mirzeoğlu, 2003, s. 342). Çocuklar bu hareketleri otomatik öğrenmediği gibi altı-yedi yaş arası olgunlaşma evresinde de öğrenilen temel hareketleri de geliştiremezler. Bu nedenle olgunlaşma evresindeki hareketleri

geliştirebilecekleri destekleme ve öğrenme ortamları hazırlanmalı ve çocuklar bu konuda teşvik edilmelidir (Çoknaz, 2016, s. 87).

Altı-yedi yaş olgunlaşma evresinde edinilen becerilerin, sekiz-dokuz yaş sporla ilişkili özel faz döneminde tamamen olgunlaştığı gözlenmiştir. Çocuklar kazandıkları bu becerileri birleştirerek daha karmaşık ve daha özel formlara dönüştürürler (MEB, 2013, s. 17). Çocuk bu evrede kazanılan becerileri günlük hayatında, çeşitli oyunlarda, spor eğitiminde ve ileriki yaşlarında kullanmak üzere geliştirir.

Psiko-motor gelişim; sinir sisteminin güçlenmesine katkı sağlayarak çocuğun zihinsel olarak gelişmesine ve bilişsel olarak öğrenme ve uygulama gibi beceriler edinmesine olanak sağlar. Ayrıca ilkökul çağındaki bir çocuğun ev ortamından ayrılarak okul ortamında sosyalleşmesi gibi durumlarda iletişim kurma, sorumluluk sahibi olma ve empati yapabilme gibi yaşam becerileri kazanmasına yardımcı olur (Hills vd., 2007, s. 536).

Altı-Dokuz Yaş Grubu Çocuklarda Dikkat Eksikliği

Dikkat, duygularla düşüncelerin bir durum veya olayın üzerinde yoğun olarak toplanması olarak tanımlanmıştır (Eren vd., 1988, s. 373). Dikkat ve dikkat toplama becerisi bireysel farklılıklar göstereceği gibi çocuk gelişiminde kişilik oluşumu ve eğitimi bakımından etkili bir faktördür. Eğitim çağındaki çocukların bilgiyi alma, işleme ve kullanma gibi evrelerde öğrenenin ön koşulu olan dikkatin toplanması ve yoğunlaşması son derece önemlidir. Gargallo'nun (1993) yaptığı çalışmalarda dikkatini toparlayamayan ve bu konuda zorluk yaşayan çocukların derslerinde başarısızlık yaşadıkları, günlük hayatlarında birçok hataya düştükleri ve kendisine verilen görevleri eksik yaptıkları saptanmıştır.

Günümüzde hızla gelişen teknoloji, hayatımızı olumlu ve olumsuz yönden etkilemektedir. İnsan hayatını etkileyen bu yönler bireyin birçok alışkanlığını değiştirmesine ve yeni alışkanlıklar kazanmasına sebep olurken onları bilişsel olarak da etkilemektedir. Bu problemlerden biri de dikkat eksiliği ve dikkati

toplama aşamasında zorlanmasıdır. Özellikle dijital ürün kullanımının küçük yaşlara kadar düşmesiyle birlikte yetişkinlere göre çocukların daha az dikkat düzeylerine sahip olmaları ve dikkatlerinin hızla dağılıyor olması göz önünde bulundurulması gereken bir konudur (Kartal vd., 2016, s. 83).

Dikkat süresi bireyden bireye değişebileceği gibi bu sürenin geliştirilmesinde de bireysel farklılıklar söz konusudur. Dikkat geliştirme yöntemleri değerlendirilirken çocuğun biyolojik, çevresel ve bilişsel özellikleri gibi birçok etmene dikkat edilmelidir. Alan yazın bize çevresel değişkenler söz konusu olduğunda ilköğretim dönemini içerisine alan altı-dokuz yaş arası çocukların dikkatlerini toplama konusunda hızlı ve olumlu bir değişime sahip olabileceklerini vurgulamaktadır. Bu hızlı değişimler nedeniyle dikkat, ilköğretim çağında çocukların eğitimleri ve başarılarında kritik bir role sahiptir (Tremolada vd., 2019, s. 3).

Bu çalışmada da, çocuklarda dikkat eksikliği hakkında yapılan literatür araştırmaları kapsamında, çocukların dikkat becerilerini geliştirme yöntemlerinden biri olan fiziksel aktiviteler ve oyunlar seçilmiştir. Bu aktivitelerin içerikleri belirlenirken çocukların farklı duyularına hitap etmesine, eğitsel içeriğe sahip olmasına ve hareket etme odaklı olmasına öncelik verilmiştir. Alan yazın bize fiziksel aktivite ve oyuna teşvik edilen çocukların dikkat eksikliği probleminin azaldığı ve yaşam becerilerinde kişisel gelişiminin olumlu yönde geliştiğini göstermektedir. Bu nedenle çocukların dikkat eksikliği probleminde karşı ebeveynlerin bilinçlendirilmesi ve çocuklarının kapalı alanda da olsa fiziksel aktivite ve oyuna yönlendirilmesi gerekmektedir (Kaymak Özen ve Demir, 2012; Renk, vd., 2020; Akçınlı Yurdakul vd., 2012; Kartal vd., 2016; Bozan ve Akay, 2012). Proje sürecinde de bu yaklaşımlar öncelenmiştir.

Altı-Dokuz Yaş Grubu Çocuk ve Mekân

Çocuk doğduğu andan itibaren içinde bulunduğu çevrede öğrenme, anlama ve onunla uyum sağlamaya yönelik gelişim gösterir. Bebekler ve çocuklar karmaşık bilişsel yapıya sahiptir. Piaget'in somut işlem dönemi olarak tanımladığı altı ila 11 yaş grubu

dönemde çocuklar nesnelere somut ilişkiler kurarlar. Oyuncakları onlar için somut nesnelere (Piaget ve Inhelder, 1967, s. 330).

Piaget, çocuk oyun oynarken kendi kurallarını koyup serbest bırakıldığında yaratıcı yönünün ortaya çıktığı ve bu yönünü geliştirdiğini vurgular (Curaoğlu, 1994, s. 22). Çocuk aynı zamanda içerisinde bulunduğu çevrede etkileşime girerek bu etkileşimden anlamlar çıkarır ve bilgiyi şemalar kurup işleyerek öğrenir (Çankırılı, 2018, s. 65). Çocukların oynadığı oyunun içeriği kadar oyun oynarken kullandığı malzemelerin çeşitliliği, oyunu oynadığı mekânın ve kullandığı nesnelere çocukla kurduğu ilişkiler öncelikli öneme sahiptir. Bu nedenle nesnelere kadar mekanların tasarımı da bu süreçte önem kazanır.

Altı-11 yaş arası çocuklar, ebeveynlerinden bağımsız sosyalleşebileceği ve kendi ortamlarını kurabileceği bir döneme sahip olmaya başlarlar (Centers for Disease Control and Prevention, n.d.). Zihinsel ve bedensel gelişimin hız kazandığı bu dönemde, çocuğa ait yaşanılabilir alanların oluşturulması, çocuk için ayrılacak olan mekânın ona ait bir şekilde biçimlendirilmesi ve çocuğun ihtiyaçlarına yönelik mobilyaların onun fiziksel ve bilişsel gelişimini destekleyecek şekilde uyarıcılardan oluşması öncelikli öneme sahiptir.

YÖNTEM

Eskişehir Teknik Üniversitesi Endüstriyel Tasarım Bölümü'nde mezuniyet projesi stüdyosu üniversite-sanayi iş birliği kapsamında yapılandırılmıştır. Bu proje çocuk mobilyası sektörünün öncü firmalarından biri olan Çilek Mobilya A.Ş. ile Eskişehir Teknik Üniversitesi iş birliği ile gerçekleştirilmiştir.

Yükseköğretim kurumları, yeni ve farklı bilimsel bilgilerin oluşturulmasında ve yayılmasında önemli bir kaynaktır (Westhead ve Storey, 1995, s. 345). Üniversitelerdeki üretilen bu bilgilerin pratiğe dönüştürülmesinde üniversite-sanayi iş birlikleri önemli bir çalışmadır. Bu çalışmalar üniversitelerde öğretim gören öğrencilerin akademik ve profesyonel hedeflerini bir arada

deneyimleyip pratiğe uygulayarak becerilerinin geliştirmesine yardımcı olmaktadır (Lopes ve Lussuamo, 2021, s. 1020).

Bu çalışmada, araştırmanın amacı ve araştırma problemi kapsamında kullanıcıların bakış açılarını, gereksinimlerini ve taleplerini yorumlayabilmek amacıyla kullanıcı odaklı tasarım yaklaşımı benimsenmiştir. Bu kapsamda çalışmanın araştırma yöntemi nitel araştırma paradigmasına bağlı durum çalışması üzerine yapılandırılmıştır. Nitel araştırma yöntemleri araştırılan konu için araştırmaya dahil edilen kullanıcıların bakış açılarını, sosyal olgularını ve bu olgu çerçevesinde oluşturdukları yapıları anlamlandırabilmeye olanak sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 41).

Araştırma problemlerinin birbiriyle tutarlı ve amacına yönelik uygun bir şekilde araştırılabilmesi için nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması, 'neden' ve 'niçin' sorularıyla güncel bir sorunun ayrıntılarını görmek ve bu ayrıntılara yönelik olası açıklamaları geliştirmek için derinlemesine araştırılmasına olanak sağlayan bir araştırma yöntemidir (Creswell, 2013, s. 4; Büyüköztürk vd., 2016, s. 268).

Robert K. Yin (1984) ise nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışmasını; araştırma sorusunun temelinde 'nasıl' ve 'niçin' sorularının olduğunu, bu sorular sayesinde araştırmacının katılımcılar üzerinde kontrolünün olmadığı ve olayın doğal akışında ilerlediği zamanlarda kullanılan bir araştırma deseni olarak tanımlamıştır.

Araştırma Grubu ve Verilerin Toplanması

Araştırma iki basamaklı planlanmıştır. Araştırmanın evreni sosyoekonomik statüsü C- ve C+ olan ebeveynlerin üç-altı ve altı-dokuz yaş arasındaki çocuklarından oluşmuştur. Araştırma problemine çözüm sunabilmek amacıyla nitel araştırma yöntemi olan durum çalışmasından çok boyutlu veri toplama yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Eskişehir Teknik Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 12/4 sayılı kurul izni alınmıştır.

Anket Uygulaması

Altı-dokuz yaş arası çocukların fiziksel aktivite ve spora yönelik tutumlarını daha iyi anlayabilmek, gün içerisinde evde ve dışarıda gerçekleştirdikleri, ev ortamında yapmak istedikleri aktiviteleri ve bu aktiviteler için gerekli olan yan ürün tercihlerini saptayabilmek amacıyla üç konu başlığı ile toplam 29 odaklı sorudan oluşan bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Anket çalışması yaş grubuna ait (altı-dokuz yaş) çeşitli illerden 19'u erkek, 16'sı kız 35 katılımcıyla (Tablo 1) yapılmıştır. Anket çalışması, çocuklara kademeli olarak yüz yüze eğitime geçilen pandemi sürecinde uygulanmıştır.

Tablo 1. Ankete katılan katılımcı çocukların demografik özellikleri ve yüzdesi

Değişkenler	Gruplar	N=35	Yüzde %
Katılımcılar	Kız	16	45,7
	Erkek	19	54,3
Yaş Aralıkları	6	6	17,1
	7	21	60
	8	2	5,7
	9	6	17,1

Yarı Yapılandırılmış Görüşmeler

Yarı yapılandırılmış grup görüşmeleri için katılımcılar ankete katılan çocuklar arasından rastgele seçilmiştir. Katılımcılarla 12 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir (Tablo 2). Görüşmelerde fiziksel aktiviteye ilişkin tutumları, ev içinde gerçekleştirdikleri aktiviteler, bu aktiviteleri gerçekleştirirken ihtiyaçları, mevcut problemleri ve bu konuda zorlandıkları noktaları belirleyebilmek amacıyla 12 adet açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Her bir çocukla 20 dakikalık çevrimiçi görüşme yapılmıştır. Bu araştırma çıktısı sonucu önerilen kararların yenilikçi ve özgün olma esasına bağlı olarak 'gelecek beş yıl vizyonu' kapsamında değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu hedefe yönelik esas olarak belirlenen (altı-dokuz yaş) yaş grubundan daha küçük yaş grubu aralığındaki (üç-

altı yaş) biri kız üçü erkek dört katılımcı ile görüşülerek onların da ihtiyaçlarına ve taleplerine yanıt aranmıştır.

Tablo 2. Yarı yapılandırılmış görüşmeye katılan çocukların demografik özellikleri ve yüzdesi

Değişkenler	Gruplar	N=9	Yüzde %
Katılımcılar	Kız	4	44,45
	Erkek	5	55,55
Yaş Aralıkları	4	1	11,11
	5	3	33,33
	6	1	11,11
	7	2	22,22
	8	1	11,11
	9	1	11,11

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen verileri rapor haline getirebilmek amacıyla, temalar ve temalar arası ilişkiler kurularak betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz araştırma verilerinin, araştırma problemine yönelik neleri ya da hangi sonuçları ortaya çıkardığının belirlendiği bir veri analiz yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 238).

Strauss ve Corbin (1990), olayların dayandığı nedenlere ve bu nedenlerin oluşturduğu sonuçları anlayabilmek amacıyla; kelimelere yeni anlamlar yüklediğinde oluşan bu kavramlar üzerinden yeni sorular sorulabileceği, kavramları derinleştirebileceği ve başka kavramlarla ilişkiler kurulabileceğini vurgulamıştır.

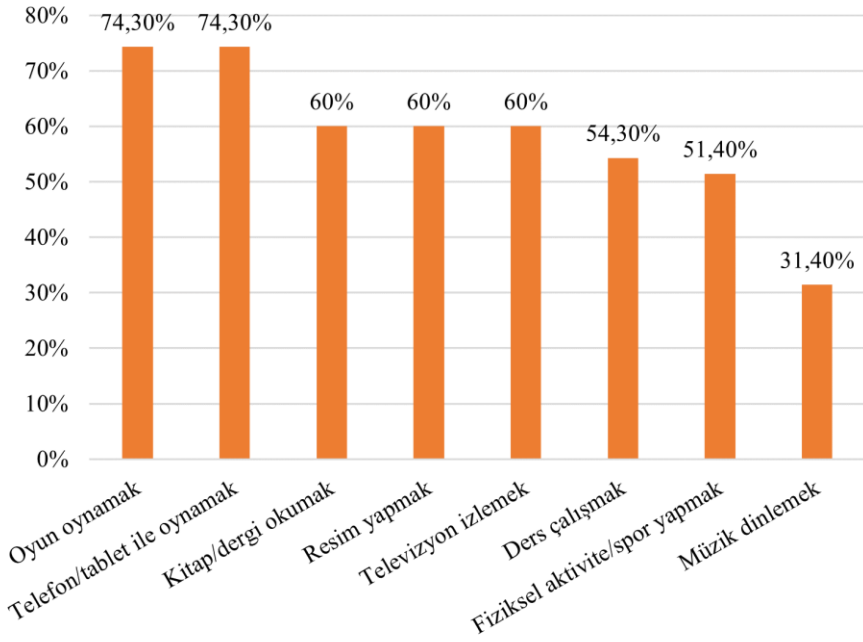
BULGULAR

Anket Bulguları

Bu bölümde altı-dokuz yaş arası çocuklarının fiziksel aktivite ve spora karşı tutumları, ev içerisinde gerçekleştirdikleri ve gerçekleştirmek istedikleri fiziksel aktiviteleri, bu aktiviteleri

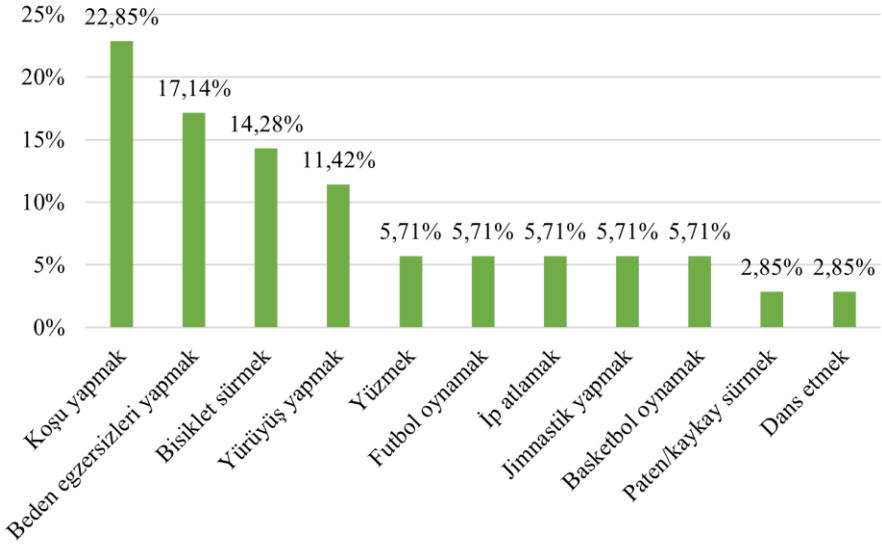
gerçekleştirebilecekleri mekanın sahip olması gereken özellikleri bulabilmek amaçlanmıştır.

Altı-dokuz yaş arasındaki çocukların evde severek yaptığı aktiviteler incelendiğinde en çok sevilen aktiviteler arasında resim yapmak, dijital ve fiziksel oyunlarla vakit geçirmek ve kitap okumak yer almaktadır. Müzik dinlemek ise diğer aktivitelere göre düşük bir orana sahiptir. Resim 1’de bu aktivitelerin oranları daha ayrıntılı verilmiştir.

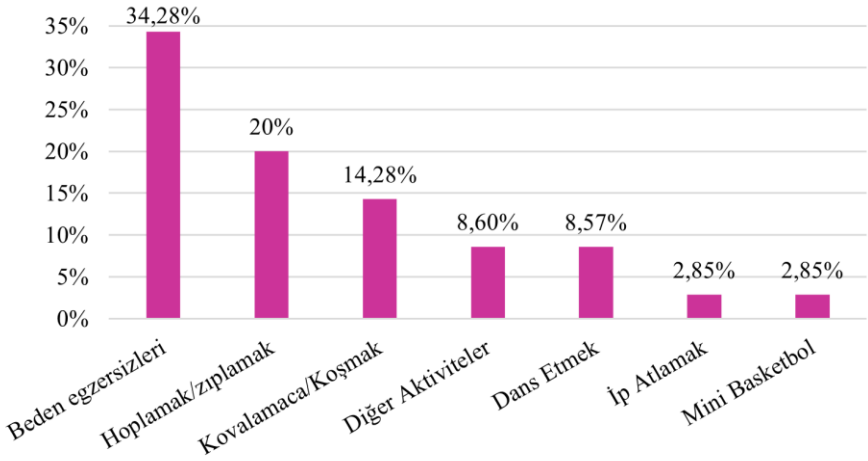

Resim 1. Gün içerisinde evde severek yapılan aktivitelerin % değişimi

Altı-dokuz yaş aralığındaki çocuklara yaptıkları fiziksel aktivite ve/veya sporlar sorulduğunda yürümek, koşmak gibi temel hareketlerin çoğunlukla gerçekleştirildiği bunun yanında bedensel egzersizlerin de yapıldığı görülmüştür. Resim 2’de ilgili veriler ayrıntılı olarak verilmiştir.

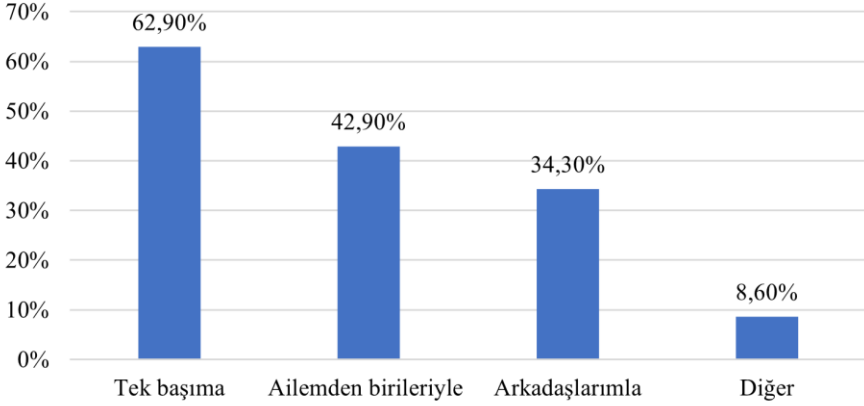
Resim 2. Çocuklar tarafından yapılan fiziksel aktivitelerin % değişimi

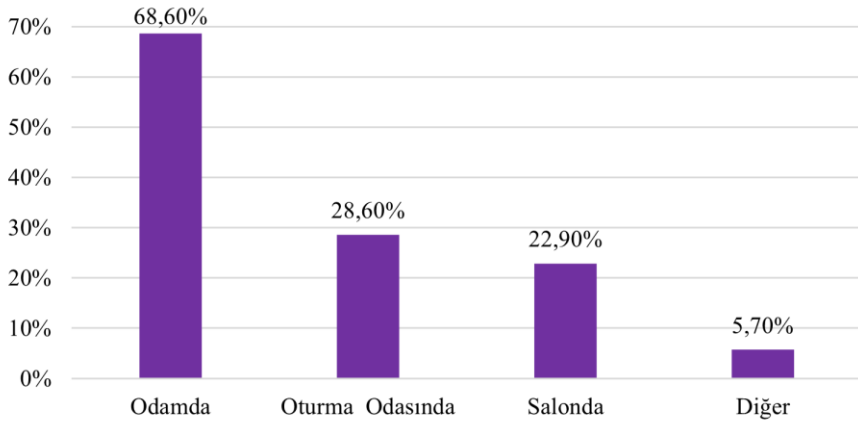
Resim 3. Evde yapılan fiziksel aktivitelerin % değişimi

Çocuklara evde yaptıkları fiziksel aktiviteler sorulduğunda beden egzersizleri ve hoplamak/zıplamak gibi aktiviteleri daha çok gerçekleştirdikleri gözlemlenmiştir. İp atlamak ve mini basketbol gibi yardımcı elemanlı aktiviteler daha az tercih edilmiştir. Resim 3'te ilgili veriler ayrıntılı olarak verilmiştir.

Altı-dokuz yaş arasındaki çocuklara fiziksel aktiviteleri kimlerle yaptıkları sorulduğunda genellikle kendi başlarına olduklarını fakat aile veya arkadaş gibi kalabalık bir grupta da gerçekleştirdikleri gözlenmiştir. Buna göre ayrıntılı veriler Resim 4'te verilmiştir.

Resim 4. Fiziksel aktiviteleri kimlerle gerçekleştirdiğinin % değişimi

Resim 5. Fiziksel aktiviteleri nerede yaptıklarının % değişimi

Çocukların fiziksel aktiviteleri gerçekleştirdikleri mekanlar incelendiğinde en çok kendi odalarını, daha sonrasında ise oturma

odasını tercih ettiği gözlenmiştir. Resim 5’te ilgili veriler ayrıntılı olarak verilmiştir.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Bulguları

Proje araştırmasına yönelik yapılan görüşmelerde, tasarım kriterlerinin belirlenebilmesi için çocukların fiziksel aktiviteye yönelik tutumlarını, ev içindeki yapabildikleri aktiviteleri, bu aktiviteleri gerçekleştirirken karşılaştıkları ihtiyaçlar ve zorlukların belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme sonuçlarının analizi için dört ana tema belirlenmiş ve bu temalara yönelik kodlar oluşturulmuştur. Görüşmede katılımcıların vermiş olduğu yanıtlar tekrar edilme sıklığına göre gruplandırılmıştır.

Çocukların fiziksel aktivite ve oyun esnasında ihtiyaçlarını saptayabilmek amacıyla yarı yapılandırılmış sorular sorulmuştur. Verilen cevapların tema, kod ve frekans dağılımı Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. Çocukların İhtiyaçlarını Saptayabilmeye Yönelik Sorularıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Tema, Kod ve Frekans Dağılımı

Tema 1	Kodlar	f
İhtiyaçlar	Geniş yüzeyler	7
	Arkadaşları	7
	Yumuşak alanlar	7
	Yeni oyuncaklar	6
	Evde ve dışarıda oynayabilme	4
	Parkur oluşturabilme	4
	Özel alanlar	3
	Sessizlik	2
Toplam		40

Çocuklara, alan darlığı ve evin dağılması gibi mevcut problemler temel alınarak hazırlanan, fiziksel aktivite ve oyun esnasında mevcut problemlerini saptayabilmek amacıyla yöneltilen görüşme soruları sonucunda elde edilen verilerin tema, kodlar ve frekans dağılımı Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Çocukların Mevcut Problemlerini Saptayabilmeye Yönelik Sorularıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Tema, Kod ve Frekans Dağılım

Tema 2	Kodlar	f
Mevcut Problemler	Alan darlığı	7
	Evin dağılması	6
	Zemin-koltuk üstü- duvarlar kullanımı	5
	Küçük alanda büyük oyuncaklarıyla oynayamama	5
	Gürültü olması	4
	Oyunu durduramadığı zamanlar	4
	Fiziksel özelliklerin yetersizliği	3
Toplam		34

Görüşme grubunda yer alan çocukların gün içerisinde yaptıkları aktiviteler ve aktiviteleri yaparken yaşadıkları arzu ve acı noktalarını anlayabilmek amacıyla sorular sorulmuştur. Çocukların tamamı evde geniş alana sahip olmayı istediklerini ama olamadıklarını; ayrıca kendilerine ait bir aktivite alanı istediklerini de belirtmişlerdir. Bu sorulara verilen cevaplara yönelik tema, kodlar ve frekans dağılımı Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Çocukların Arzu ve Acı Noktalarını Saptayabilmeye Yönelik Sorularıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Tema, Kod ve Frekans Dağılımı

Tema 3	Kodlar	f
Arzu-Acı Noktaları	Geniş alanlar isteme	7
	Kendine ait bir alan isteme	7
	Engel oluşturacak nedenleri istememe	4
	Dikkat dağıtıcı unsurlar	4
	Fiziksel sakatlanmalardan kaçınma	4
	Aile ile vakit geçirme	3
	Yeniden sakatlık geçirmekten korkma	2
	Top oyunlarında isabet ettirme isteği	2
	Seyirciler önünde heyecanlanma	1
Toplam		34

Çocukların ev içerisindeki değerlerini, bu değerleriyle çocuk ve ebeveynleri arasındaki iletişimi, çocuğun aktivite esnasında hissettiği duygular hakkında bilgiler elde etmek amacıyla sorulan sorulara verilen yanıtlar aile ile vakit geçirme ve odağını

toplayabilme noktasında yoğundur. Verilen cevaplara yönelik tema, kodlar ve frekans dağılımı Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Çocukların Değerlerini Anlayabilmeye Yönelik Sorularıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Tema, Kod ve Frekans Dağılımı

Tema 4	Kodlar	f
Değerler	Aile ile vakit geçirme	6
	Odağını toplayabilme	5
	Sessizlik	4
	Arkadaşlarıyla oynama	4
	Çok kişili oyunlarda eğlenme	3
	Abisi ile ders çalışma	1
Toplam		23

Tasarlanması Hedeflenen Sistem İçin Eskiz ve Maket Çalışmaları

Yapılan çalışmalar sonucunda tasarlanması hedeflenen mobilya sisteminin geniş, dik ve yumuşak yüzeyleri, oturma alanları ve çok kişili aktivite alanlarına dönüşebilen vazgeçilmez kriterlere sahip olması gerektiği gözlenmiştir. Bu kriterler ve antropometrik ölçüler göz önünde bulundurularak eskiz ve maket çalışmaları gerçekleştirilmiştir (Resim 6). Renkli daireler içerisine alınmış çalışmalar, kritikler kapsamında öncelenerek ve geliştirilerek nihai ürüne karar verilmiştir.

Resim 6. Tasarımı gerçekleştirilen ürünün eskizleri ve maket çalışmaları

SONUÇ

Bu çalışmanın odak noktası olarak ele alınan çok amaçlı mobilya tasarımı, altı-dokuz yaş arası çocuklar ile çalışılarak geliştirilmiş bir ürün tasarım sürecidir. Çocuk mobilyası üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde çocukların fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimlerini destekleyecek örneklerin olduğu çocukların

dikkatlerini odaklayarak fiziksel aktivite içeren oyun tabanlı mobilya tasarımlarının yaygın olmadığı tespit edilmiştir. Genel olarak çocuğun tüm fiziksel aktivitelerini konut dışında açık alanda yapması beklenmektedir. Mevcut çocuk mobilyası tasarımlarında çocuğun hareketliliklerini arttıracak ürünlerin hazır ve statik olarak çocuğa verildiği ve bu ürünün çocuğa al-kullan olarak kısa ve basit işlevler sunduğu görülmüştür. Fakat günümüzde 21.yüzyıl yetenekleri olarak adlandırılan problem çözme, yaratıcılık ve yenilenme gibi yaşam becerilerini çocuğun kazanması için tasarlanması amacıyla projede hedeflenen ürünün çocuğa al-sök-tak-yap-kullan şeklinde çocuğu zihinsel ve fiziksel olarak harekete geçirecek şekilde olması amaçlanmıştır. Yapılan anket çalışması ve görüşmeler sonucunda ilkokul yaşındaki çocuklara kitap okumak gibi olumlu bir alışkanlığın kazandırılması ve çocukların ev içerisinde gerçekleştirdikleri aktivitelerden okuma eylemi seçilmiştir (Resim 7).

Resim 7. Okuma eyleminin gerçekleştirildiği alanı gösteren dijital çizim

Resim 8. Oyun oynama eylemlerinin gerçekleştirildiği alanı gösteren dijital çizim

Tasarlanmış üründe yer alan mavi yüzey kademeli katlamalı kitleme mekanizması sayesinde tutacaklarından tutularak dönüştürülen kısmı çocuk veya ebeveyni tarafından kolayca açılır ve denge-dengeleme, yer değiştirme ve nesne kontrolü hareketlerinden oluşan temel hareket eylemlerini gerçekleştirebileceği alanlar oluşur (Resim 8). Hareketli parçanın arka tarafında bulunan tırmanma şeritleri ile tırmanma bölümü yerleştirilmiş ve çocuk için yerden yüksek bir yüzey oluşturulmuştur. Dönüştürülen parçanın alt tarafında ise çocuğun oyun oynayabileceği yarı kapalı bir alan mevcuttur. Ürün dönüşümü gerçekleştikten sonra arboform ana gövde arasında yer alan gergin şeritler ve ABS renkli parçalar ise yerden yüksekliği sayesinde çocuğun denge-dengeleme ve yer değiştirme hareketlerini gerçekleştirmesi hedeflenmiştir. Ürünün arka yüzeyinde bulunan gıda sınıfı silikon tabanlı malzeme ile çocuk için resim aktivitesi gerçekleştirebileceği yüzey oluşturulmuştur. Tasarlanan detaylar ile ürün kullanıcıya göre büyüebilmektedir.

Tasarlanan çocuk mobilya sistemi sayesinde çocuğun ev içerisinde fiziksel aktivite ve oyuna yönlendirilmesi, çocukta artan hareketlilikle birlikte dikkat eksikliğinin azalması sağlanması hedeflenmiştir. Proje süreci kapsamında projede gönüllü yer alacak örneklem grup kişi sayısı ve çocukların yapabileceği aktiviteler artırılarak gerçekleştirilen çalışmalar genişletilip çeşitliliği sağlanabilir. Bu kapsamda ürün işlev ve içeriğinin geliştirilmesi olanaklı olacaktır.

NOTLAR

Proje boyunca danışman desteği sağlayan Çilek Mobilya AŞ ailesine teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

Akçınlı Yurdakul, N., Çamlıyer, H., Çamlıyer, H., Karabulut, N., ve Soytürk, M. (2012). Sekiz Yaş Grubu Çocuklarda Hareket Eğitiminin Dikkat ve Hafıza Gelişimine Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(1), 103-108.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E, Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.

Bozan, A., & Akay, Y. (2012). Dikkat Geliştirme Eğitiminin İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerinin Dikkatlerini Toplama Becerilerine Etkisi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(6), 53-66.

Curaoğlu, F. (1994). *3-6 Yaş Grubunda Çocuk Odası Mobilyasına Ve Tasarım Ölçütlerine Bir Yaklaşım*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anasanat Dalı, Ankara.

Centers for Disease Control and Prevention. (n.d). 12 Şubat 2022 tarihinde <https://www.cdc.gov> adresinden erişildi.

Creswell, John W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. (Çev: M. Bütün ve S.B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Çankırılı, A. (2018). *Çocuk Resimlerinin Dili*. İstanbul: Uğurböceği Yayınları.

Çoknaz, H. (2016). Motor Gelişim Boyutuyla Çocuk ve Spor. *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 83-91.

DSÖ. (2014). *Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar Küresel Durum Raporu*. Cenevre: DSÖ.

- Eren, H., Gözaydın, N., Parlatır, İ., Tekin, T., & Zülfikar, H. (1988). *Türkçe Sözlük* (Cilt 2). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gargallo, B. (1993). Basic Variables in Reflection-Impulsivity: a Training Programme to Increase Reflectivity. *European Journal of Psychology of Education*, 8(2), 151-167.
- Gür, Ş. O. ve Zorlu, T. (2002). *Çocuk Mekanları*. İstanbul: Yem Yayınları.
- Hills, A.P., King, N.A., ve Armstrong, T.P. (2007). The Contribution of Physical Activity and Sedentary Behaviours to the Growth and Development of Children and Adolescents: Implications for Overweight and Obesity. *Sports Med.* 37(6). 533-545.
- Kartal, R., Dereceli, Ç., Kartal, A. (2016). Eskrim Sporu Yapan ve Yapmayan 10-12 Yaş Arası Çocukların Dikkat Düzeylerinin İncelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 82-88.
- Kaymak Özen, S. ve Demir, Ö. (2012). İlköğretim Öğrencilerinin Dikkat Toplama Sürecine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 135-153.
- Kim, J. (2020). Learning and Teaching Online During Covid-19: Experiences of Student Teachers in an Early Childhood Education Practicum. *IJEC* 52, 145-158.
- Lopes, J. ve Lussuamo, J. (2021). Barriers to University-Industry Cooperation in a Developing Region. *Journal of the Knowledge Economy*. 12 (3). 1019-1035.
- MEB. (2013). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. Ankara: MEB.
- Mirzeoğlu, N. (Ed.). (2020). *Spor Bilimlerine Giriş*. (3.Baskı). Ankara: Spor Yayınevi.
- Mistry, K. B., Minkovitz, C. S., Strobino, D. M., ve Borzekowski, D. L. (2007). Children's Television Exposure and Behavioral and Social Outcomes at 5.5 Years: Does Timing of Exposure Matter. *Journal of the American Academy of Pediatrics*, 120(4), 762-769.
- Orhan, R. (2019, Ocak). Çocuk Gelişiminde Fiziksel Aktivite Ve Sporun Önemi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 157-176.
- Orhan, R., ve Ayan, S. (2018). Psiko-motor ve Gelişim Kuramları Açısından Spor Pedagojisi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 523-540.
- Pedük, Ş. (2011). Psikomotor Gelişim. N.Aral ve G. Baran. (Editörler). *Çocuk Gelişimi* içinde (s. 78-111) İstanbul: Ya-Pa yayın.
- Piaget, J. ve Inhelder, B. (1967). *The Child's Conception of Space*. New York: W.W. Norton and Company Inc.
- Renk, M., İbiş, S., ve Aktuğ, Z. B. (2020). 10-13 Yaş Grubu Çocuklarda Oyunsal Etkinliklerin Dikkat Gelişimine Etkisi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilim Dergisi*, 5(2), 181-193.
- Strauss, A. L., ve Corbin, J. (1990). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Tremolada, M., Taverna, L., ve Bonichini, S. (2019). Which Factors Influence Attentional Functions? Attention Assessed by KiTAP in 105 6-to-10-Year-Old Children. *Behavioral sciences* (Basel, Switzerland), 9(1), 7.

UNICEF. (1989). *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*. 2021 tarihinde <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme> adresinden erişildi.

United Nations (2019). *World Population Prospects 2019 Highlights*. New York. Şubat 2021 tarihinde https://population.un.org/wpp/Publications/Files/WPP2019_Highlights.pdf adresinden erişildi.

Westhead, P. ve Storey, D.J., (1995) Links Between Higher Education Institutions and High Technology Firms. *Omega*. 23(4). 345-360.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. b.). Ankara: Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar.

Yin, R. K. (1984). *Case Study Research: Design and Methods*. Beverly Hills, Calif: Sage Publications.

Zimmerman, F. J., ve Christakis, D. A. (2007). Associations Between Content Types of Early Media Exposure and Subsequent Attentional Problems. *Journal of the American Academy of Pediatrics*, 120(5), 986-992.